

RAPORT Z ARKUSZA ANALIZY HUFCA 2012/2013

Zespół Badań i Analiz

Autorzy opracowania:
phm. Agnieszka Warzecha
phm. Piotr Kołodziejczyk
phm. Jacek Mazurczak
Korekta i scalenie
phm. Małgorzata Kawalec

Główna Kwatera Związku Harcerstwa Polskiego 2014

Spis treści

Uwagi ogólne	3
Reprezentatywność	3
Praca z kadrami	3
Formy szkoleniowe	8
Wsparcie programowo-metodyczne	10
Namiestnictwa i zespoły programowe w hufcach	11
Formy pracy programowej hufca	12
Drużyny i kluby specjalnościowe	13
Działalność zagraniczna	14
Wychowanie duchowe i religijne	15
Formy pracy programowej organizowane przez KCh	15
Podsumowanie pracy hufca	16
Rekomendacje	17
Hufiec na (prawie) wszystkie możliwe sposoby	18

Uwagi ogólne

Zdajemy sobie sprawę, że dopiero analizując dane z dłuższej perspektywy czasowej można wyciągnąć bogatsze wnioski. Ten raport traktujemy raczej jako pewne „zdjęcie” organizacji wykonane w określonym czasie i miejscu. Nieco trudności w analizie dostarczają niepełne, bądź wadliwie wypełnione kwestionariusze. Z tego względu na konkretne pytanie mogło odpowiedzieć więcej środowisk, niż na inne. Także niektóre błędy logiczne między pytaniami, które zapewne nieświadomie zrobili wypełniający dało się wyprostować, inne nie. Jednak akceptujemy ten stan i przy możliwie optymistycznych warunkach poprawności prezentujemy maksymalną ilość informacji, jaką udało się pozyskać. W kwestii poprawności logicznej i merytorycznej formularza proponujemy poprawki do następnej edycji badania. Jesteśmy także otwarci na wszelkie uwagi merytoryczne innych użytkowników systemu.

Raport bazuje na danych z elektronicznego systemu Arkusza Analizy Hufca. Dane na dzień 14. stycznia 2014. Raport ukończono 23. maja 2014.

Reprezentatywność

Badanie takie jak Arkusz Analizy Hufca, jest ze swojej natury badaniem wyczerpującym, tj. takim, w którym nie badamy małej próby danej populacji, ale całą zbiorowość. W takim wypadku nie ma mowy o estymacji parametrów w populacji w oparciu o aparat statystyczny, ani liczenia błędu losowego. Wszystkie wyniki odnosimy z założenia wprost do populacji. Oczywiście założenie o tym, że chcemy zbadać wszystkie jednostki jest słuszne, ale trudno jest też osiągnąć w pełni wypełnione kwestionariusze od wszystkich hufców. Stąd wspomniane powyżej trudności i różnice między liczbą hufców, które odpowiedziały na kolejne pytania. Nie mamy informacji o tym, dlaczego niektóre hufce ominęły dane pytanie, jednak nie sądzimy, by przyczyna ta miała charakter systematyczny i określony. Czyli nie jest w naszej opinii tak, że małe, lub duże, lub o określonej strukturze hufce częściej omijały konkretne pytania niż inne. Dlatego stwierdzamy, że mimo braku kompletności danych w 100%, zebrane dane są w dużej części reprezentatywne dla ZHP.

Praca z kadrami

W arkuszu analizy hufca w roku 2013 znalazło się szereg pytań odnoszących się do spraw kształcenia i pracy z kadrami. W hufcach, które dostarczyły dane zadeklarowano działanie zespołu kadry kształcącej w około 40% przypadków. W 10% hufców, które zbadaliśmy działają zespoły międzyhufcowe. Około połowa hufców deklaruje brak zespołu kadry kształcącej.

Działanie zespołu	Liczebność	%
Zespół kadry kształcącej	112	40%
Międzyhufcowy zespół kadry kształcącej	29	10%
Żaden z powyżej wymienionych	138	49%

Razem	279	100%
--------------	------------	-------------

Tab. 1. Działanie zespołu kadry kształcącej

W kwestii odznaki kadry kształcącej szefa zespołu powstało trochę zamieszania. Z jednej strony prawie połowa (47%) zespołów posiada szefa z odznaką kadry kształcącej, z drugiej - w 9 hufcach nie działa formalnie zespół kształcenia, jednak zadeklarowano, że w hufcu pracuje szef posiadający odznakę. Dotyczy to prawdopodobnie sytuacji, w której tylko jedna osoba posiada stosowną odznakę i zespół „czeka” na tą drugą osobę. Być może warto rozważyć zmniejszenie wymogu osób z OKK w zespole, szczególnie w małych hufcach.

Czy szef zespołu kadry kształcącej posiada odznakę kadry kształcącej (OKK)?

30. Czy w hufcu działa (proszę wskazać właściwą odpowiedź):	Nie	Tak	Ogółem
Międzyhufcowy zespół kadry kształcącej	5	23	28
Żaden z powyżej wymienionych	108	9	117
Zespół kadry kształcącej	21	91	112
Ogółem	134	123	257

Tab. 2. ZKK a odznaka KK szefa

W komentarzach do tego pytania kilkakrotnie pojawia się sugestia, że „pracujemy nad stworzeniem”, bądź odtworzeniem zespołu. W tym również uzyskaniu odpowiednich wymagań.

Przyjęcie planów kształcenia deklaruje blisko 70% hufców, które wypełniły arkusz analizy. Jednocześnie 69% hufców, które przyjęły plan kształcenia przekazały go dalej do chorągwi.

	Tak	Nie
Przyjęto plan kształcenia	191	86
Przekazano plan kształcenia do chorągwi	133	142

Tab. 3. Plan kształcenia

W arkuszu spytano także o zdobywanie stopni wędrowniczych.

Czy w hufcu stopnie wędrownicze przyznawane są w drużynach/szczepach?

		Tak	Nie
Czy w hufcu działa kapituła stopni wędrowniczych?	Tak	120	50
	Nie	81	27

Tab. 4. Kapituły stopni wędrowniczych

Kapituła stopni wędrowniczych działa w ponad 60% hufców. Jednocześnie w 72% hufców stopnie są przyznawane w drużynach i szczepach, prawdopodobnie również z udziałem

kapituł. W tym kontekście w 27 hufcach albo nie zdobywa się stopni, albo zdobywa się w inny sposób.

Wśród komentarzy odnajdujemy takie, w których jest mowa o działających osobnych kapitułach do różnych stopni, bądź że istnieje kilka kapituł w różnych środowiskach. Pojedynczo pojawiają się komentarze mówiące, że nie ma kapituł, gdyż nie ma wędrowników, albo nie ma chętnych do zdobywania stopni. Kilka razy wskazano, że kapituła działa przy KSI.

Przykładowe komentarze

Działa tylko pełnomocnik ds. Wędrowników. Są plany powołania Kapituły.

Działają Kapituły w poszczególnych drużynach wędrowniczych

Działają przy środowiskach wędrowniczych i szczepach

Działają szczepowe kapituły

Hufiec stawia nacisk na realizację prób wędrowniczych bezpośrednio w środowiskach działania wędrowników. Realizacja prób wędrowniczych i na stopień HO i odbywa się głównie

w drużynach wędrowniczych. Stopień HR realizowany jest najczęściej w kapitułach powołanych przy szczepach lub przy namiestnictwie wędrowniczym. Wędrownicy nie mający swojego środowiska metodycznego mogą realizować próby wędrownicze i na stopnie wędr. Pod nadzorem wspomnianej kapituły namiestnictwa wędrowniczego.

Jest zapotrzebowanie i została reaktywowana przy Komisji Stopni Instruktorskich.

Kapituła ma zatwierdzony regulamin pracy, prowadzi swoją dokumentację, decyduje o zamknięciu prób. Decyzje kapituły są zatwierdzone rozkazem hufca.

Kapituły działają przy szczepach i związku drużyn

Kapituły stopni wędrowniczych działają przy środowiskach wędrowniczych i w szczepach.

Na przełomie listopada i grudnia tego roku podczas biwaku wędrowniczego planujemy zawiązać taką właśnie kapitułę.

Nie gdyż nie ma drużyn wędrowniczych lecz są trzy os. Które mają takie uprawnienia. Lub korzystamy z kom. Chorągwi dol.

Nie mamy wędrowników.

Przy Komisji Stopni Instruktorskich

W hufcu działa jeden zastęp wędrowniczy, którego członkowie są przekazywani jako młodzi potencjalni instruktorzy do drużyn zuchowych i harcerskich.,

W najbliższej przyszłości zaktualizujemy kapitułę stopni wędrowniczych

W naszych realiach ewentualne mnożenie różnych dodatkowych ciał i grup wymaga odrywania od podstawowych zadań zaangażowanych w służbę harcerską młodych ludzi. Co gorsza - nasze kilkuletnie doświadczenia, wypływające z obserwacji następstw zasad funkcjonowania pionu wędrowniczego - nie są zbyt budujące. Powoływane dotychczas drużyny wędrownicze trwały przeciętnie 2 - 3 miesiące, przeznaczając głównie swoje spotkania na konstruowanie konstytucji. Mimo podjętych prób zachęcenia do podejmowania jakiegokolwiek aktywnej działalności (nie mylić tego z narzucaniem jakiegokolwiek kierunku pracy !!!) Jednostki te szybko „zamierały”.

W ramach Komisji Kształcenia i Stopni Instruktorskich.

We wcześniejszych latach istniała kapituła. Aktualnie w hufcu działają trzy drużyny wędrownicze. Stąd zadania nadawania naramienników oraz stopni wędrowniczych jest na poziomie podstawowych jednostek.

Zgodnie z Uchwałą Komendy wszystkie stopnie wędrownicze są/mają być otwierane w kapitułach środowiskowych. Mamy ich w hufcu 4. Nie planujemy otwierania przy hufcu.

Została rozwiązana z powodu braku chętnych do otwierania w niej prób. Stopnie wędrownicze realizowane są w szczepach i drużynach.

Komisje stopni instruktorskich działają prawie we wszystkich hufcach. Większość z nich (65%) ma uprawnienia do nadawania stopnia podharcmistra, zatem zgodnie z wymogami działa tam m.in. kilku harcmistrzów/harcmistrzyń.

KSI w hufcu	95%	266
W tym uprawnienia do nadawania stopnia phm.	65%	173

Tab. 6. KSI

Analizując liczbę otwieranych i zamykanych prób możemy odnotować duże różnice między hufcami. Sporo jest hufców, w których nie zamknięto żadnej próby w omawianym okresie. Oznacza to, że zdarza się, że mimo działania KSI w hufcu nie zanotowano zamykania, czy otwierania prób. W 11 hufcach nie otworzono, ani nie zamknięto żadnej próby przewodnikowskiej.

Liczba hufców ->	otw pwd	zamk pwd.	otw phm	zamk phm	otw hm	zamk hm
Liczba prób						
0	26	46	88	128	170	211
1	17	39	39	57	38	31
2	30	51	46	39	21	8
3	20	31	28	17	13	4
4	30	23	18	9	5	0
5	25	16	12	5	4	1
6	22	12	5	2	2	0
7	15	12	7	3	1	0
8	13	7	4	0	0	0
9	9	5	2	0	0	0
10	6	5	4	1	1	0
11	6	3	0	0	0	0
12	8	3	0	0	0	0
13	2	0	2	0	0	0
14	1	4	1	0	0	0
15	4	1	1	0	0	0
16	2	1	1	0	0	0
17	2	0	2	0	0	0
18	1	2	0	0	0	0
19	4	0	0	0	0	0
20+	18	0	0	0	0	0

Tab. 7. Liczba stopni i prób na stopnie instruktorskie w hufcach

Rozkłady liczby otwieranych i zamykanych prób instruktorskich przyjmują naturalny kształt z maksimum przy otwartych próbach przewodnikowskich, a minimum przy zamkniętych harcmistrzowskich.

Łącznie	pwd	Phm	hm
Zamknięte próby	905	290	64

Otwarte próby	1802	621	188
---------------	------	-----	-----

Tab. 8. Sumy prowadzonych prób na stopnie instruktorskie

Cieszy fakt, że w minionym roku harcerskim przybyło ponad 900 instruktorów i ponad 64 harcmistrzów.

Dane dotyczące otwartych prób pokazują także duży potencjał co do przyszłych lat. Na komentarz zasługuje możliwa wieloznaczność instrukcji dotyczącej zgłoszonych przez hufce liczb. W jednym jej miejscu wskazano, że jeśli nie będzie innej instrukcji, to należy przyjąć, że dane dotyczą roku harcerskiego, z drugiej strony przy pytaniach odnośnie liczby otwartych prób na stopnie instruktorskie proszono o stan na dzień 30 sierpnia 2013 r. Stąd niektórzy mogli wliczyć wszystkie próby trwające na dzień 31 sierpnia 2013 r., a inni tylko rozpoczęte w roku harcerskim. Warto w kolejnych edycjach ujednoczyć instrukcję.

Największa liczba otwartych prób występuje w hufcach wielkowiejskich, co jest zrozumiałe.

Najwięcej, bo aż 39 otwartych prób przewodnikowskich wykazał Hufiec Warszawa Żoliborz.

Najwięcej zamkniętych w zeszłym roku harcerskim prób harcmistrzowskich zgłosił hufiec Sokotów Podlaski (5). Z kolei hufiec Białystok zamknął najwięcej prób podharcmistrzowskich (7).

Hufce o największej liczbie zamkniętych prób przewodnikowskich (po 9) to:

- HUFIEC NISKO
- HUFIEC OSTRÓDA
- HUFIEC MIELEC
- HUFIEC BYTOM
- HUFIEC BARTOSZYCE

Jednak gdy odniesiemy dane dot. otwartych prób przewodnikowskich do liczby osób wpisanych w ewidencji, to 10 hufców o najwyższym odsetku prób przewodnikowskich stanowiąc będą:

- HUFIEC BARTOSZYCE
- HUFIEC CZERWIONKA-LESZCZYNY
- HUFIEC RZESZÓW
- HUFIEC BRANIEWO
- HUFIEC KONSTANTYNÓW ŁÓDZKI
- HUFIEC OTWOCK
- HUFIEC BRODNICA
- HUFIEC WĄGROWIEC
- HUFIEC PRASZKA
- HUFIEC NISKO

Oczywiście czas pokaże, czy duża liczba otworzonych prób przełoży się na sukces w pracy wychowawczej tych hufców w przeszłości.

Formy szkoleniowe

	Tak		Nie		Ogółem	
	Liczebność	%	Liczebność	%	Liczebność	%
Kurs zastępowych	189	69%	83	31%	272	100%
Kurs wychowawców placówek wycieczkowych	37	14%	235	86%	272	100%
Kurs kierowników placówek wycieczkowych	28	10%	244	90%	272	100%
Kurs drużynowych harcerskich	86	32%	186	68%	272	100%
Kurs drużynowych starszoharcerskich	52	19%	220	81%	272	100%
Kurs drużynowych wędrowniczych	42	15%	230	85%	272	100%
Kurs kwatermistrzowski	17	6%	255	94%	272	100%
Kurs komendantów szczepli	7	3%	265	97%	272	100%
Inne	156	57%	116	43%	272	100%

Tab. 9. Formy szkoleniowe

Wśród kategorii „inne”, która uzyskała wysoki odsetek dominują odpowiedzi:

- Kurs przewodnikowski,
- Kurs przybocznych,
- Inny kurs związany z finansami (który z jakichś względów nie trafił do kategorii kursu kwatermistrzowskiego),
- Różne formy warsztatów, w tym dla drużynowych - zapewne krótsza forma szkolenia niż kurs,
- Pojawiły się też kursy pomocy przedmedycznej.

Można by rzec, że w prawie każdym hufcu, który wypełnił arkusz - jakieś formy kształcenia się odbywają. Czasem tych form jest kilka.

Kwestie warsztatów doskonalących dla instruktorów ujęto w oddzielnym pytaniu. W 86% badanych hufców zorganizowano warsztaty doskonalące dla drużynowych. Chyba nie będzie nieuzasadnionym stwierdzenie, że szkoleń w naszej organizacji nie brakuje.

	Tak		Nie	
	Liczebność ć	%	Liczebność ć	%
20. Czy hufiec organizuje warsztaty doskonalące dla drużynowych?	237	86%	39	14%

Tab. 10. Warsztaty doskonalące dla drużynowych

W wielu hufcach mamy do czynienia z więcej niż jedną formą kształcenia.

Liczba form kształcenia		liczebność	%	% skumulowany
		1	115	42
2	73	27	58	
3	26	10	31	
4	33	12	21	
5	16	6	9	
6	2	1	3	
7	5	2	3	
8	2	1	1	
Razem	272	100.0		

Tab. 11. Liczba form kształcenia w hufcach

W 20% hufcach odbyło się 4 i więcej (do 8) form kształcenia (przy czym formy wymienione w kategorii „inne” liczymy jako jeden, zatem rzeczywista liczba form może być jeszcze większa).

Liczba form kształcenia jest w naturalny sposób związana z liczbą osób w hufcu, jednak są hufce, w których liczba form kształcenia przekracza 5 mimo średniej wielkości hufca.

Liczba form kształcenia		Wielkość hufca			Ogółem
		małe - 100 i mniej	średnie - 101-499	duże - powyżej 500	
1	9	101	4	114	
2	1	69	3	73	
3	0	23	3	26	
4	2	24	7	33	
5	1	8	7	16	
6	0	2	0	2	
7	0	2	3	5	
8	0	1	1	2	
Ogółem	13	230	28	271	

Tab. 12. Liczba form kształcenia a wielkość hufca

Skuteczność polityki kształceniowej tak hufców, jak chorągwi nie sposób ocenić kilkoma stwierdzeniami. W długim okresie skuteczne kształcenie powinno powodować wzrost

liczebności jednostek, a także jakości ich pracy. W tym miejscu pozostaje nam monitorowanie tych skomplikowanych kwestii w przyszłości.

Do form nagradzania instruktorów za pracę na rzecz hufca zaliczono w arkuszu (pytanie miało charakter otwarty, więc niektóre hufce pisały tylko „bardzo dużo” albo „dużo”, zatem te liczby można rozumieć jako „co najmniej”):

Pochwała w rozkazie komendanta/tki hufca:	2243
Odznaczenie w chorągwi:	327
Plebiscyt instruktorski:	68
Nagroda rzeczowa	1289
nagroda honorowa (puchar, dyplom, tytuł)	1486
- nagroda finansowa	69

Tab. 13. Formy nagradzania w hufcach

Przy nagrodzie finansowej należy wspomnieć, że pojawiły się komentarze, że niektórzy instruktorzy zostali nagrodzeni za pomocą redukcji opłat za uczestnictwo w formach obozowych. Być może warto przyjrzeć się z bliska tej formie wynagradzania, aby odkryć rzeczywistą skalę i wpływ na działanie hufców.

Wśród form innych niż tutaj wymienione wskazywano na ogólne „podziękowania”, dyplomy, listy pochwalne do szkół, pochwały ustne, ale także wyjazdy integracyjne, wyjazdy zagraniczne. Być może warto zastanowić się nad materialnymi sposobami nagradzania, które są naturalne dla sektora przedsiębiorstw, jednak w kontekście ruchu społecznego opartego na wolontariacie mogą budzić niepokój.

Wsparcie programowo-metodyczne

W niniejszym rozdziale postaramy przyjrzeć się, w jaki sposób hufiec inicjuje i wspiera działalność programową oraz metodyczną drużyn, gromad i pozostałych jednostek hufca.

Za wsparcie programowe odpowiada komenda hufca i instruktorzy zespołów odpowiedzialnych za program (np. zespół programowy, namiestnictwa, zespół zagraniczny). Zadania te mogą być realizowane w różny sposób, w zależności od specyfiki poszczególnych hufców, co będzie miało swoje odzwierciedlenie przede wszystkim w tworzeniu odpowiednich zespołów i namiestnictw.

Pomimo, że rodzaje zespołów o charakterze programowym, które można utworzyć w hufcu zostały enumeratywnie wskazane w arkuszu analizy hufca (tj. namiestnictwo zuchowe, namiestnictwo, harcerskie, namiestnictwo starszoharcerskie, namiestnictwo wędrownicze, namiestnictwo NS, zespół programowy, zespół zagraniczny oraz inne), to dane wykazały bardzo dużą liczbę kombinacji tych zespołów w hufcach - różnych modeli było aż 84. Duża liczba modeli może oczywiście świadczyć o dostosowaniu organizacji pracy hufca do lokalnych uwarunkowań, jednak wydaje się, że hufce nie są zróżnicowane w stopniu uzasadniającym aż tak dużą liczbę modeli. Możliwe jest, że komendy nie otrzymują

systemowego wsparcia w zakresie kształtowania struktury organizacyjnej hufców oraz że struktura hufca wynika z „tradycji organizacyjnych”, bądź jest ograniczona przez zasoby kadrowe hufca. Rozumowanie takie potwierdza także duża liczba wskazań pola „inne” - jako jedyną strukturę programową wskazano tak w przypadku 19,03% hufców, natomiast w połączeniu z innymi namiestnictwami lub zespołami w przypadku 43,66% hufców.

Namiestnictwa i zespoły programowe w hufcach.

N=268	Liczebność	%
Namiestnictwo zachowe	124	46,27%
Namiestnictwo harcerskie	67	25,00%
Namiestnictwo starszo harcerskie	30	11,19%
Namiestnictwo wędrownicze	44	16,42%
Połączone namiestnictwo harcerskie i starszoharcerskie	46	17,16%
Połączone namiestnictwo starszoharcerskie i wędrownicze	32	11,94%
Namiestnictwo NS	18	6,72%
Zespół programowy	149	55,60%
Zespół zagraniczny	31	11,57%
Inne	117	43,66%

Tab. 14. Namiestnictwa i zespoły programowe

Wśród hufców, które odpowiedziały na pytanie o utworzone zespoły w hufcu, najczęściej tworzono zespoły programowe (55,60%) i namiestnictwa zachowe (46,27%). Najrzadziej tworzono namiestnictwa NS (6,72%), namiestnictwa starszoharcerskie (11,19%), zespoły zagraniczne (11,57%) oraz połączone namiestnictwa starszoharcerskie i wędrownicze (11,94%). Na łączenie namiestnictw zdecydowano się w 29,1% hufców, natomiast odrębne namiestnictwa dla wszystkich grup metodycznych utworzono w 9,7% hufców.

N=268	Liczba	%
Zuchy	144	53,73%
Harcerze	155	57,84%
Harcerze starsi	160	59,70%
Wędrownicy	192	71,64%
Nieprzetarty szlak	222	82,84%

Tab. 15. Grupy metodyczne, dla których nie utworzono namiestnictwa lub połączonego namiestnictwa

Wśród grup metodycznych, dla których nie utworzono odrębnego namiestnictwa lub namiestnictwa połączonego, wyraźnie dominuje grupa Nieprzetartego szlaku (82,84%) oraz grupa wędrowników (71,64%). Wydaje się, że to właśnie te grupy metodyczne wymagają więc największego wsparcia.

Liczba grup metodycznych	Brak wzrostu liczebnego	Wzrost liczebny
0	100,00%	0%
1	0%	23,29%
2	0%	15,07%
3	0%	21,23%
4	0%	40,41%
Suma	N=382	100%

Tab. 16. Grupy metodyczne, dla których utworzono namiestnictwo lub połączone namiestnictwo

Należy także podkreślić, że tworzenie namiestnictw dla kolejnych grup metodycznych współwystępuje z rozwojem liczebnym hufca - żaden z hufców, który nie utworzył żadnego namiestnictwa nie odnotował wzrostu liczebności, natomiast wszystkie hufce, które odnotowały wzrost liczebny dysponowały przynajmniej jednym namiestnictwem. Jednocześnie najwięcej spośród hufców, które odnotowały wzrost liczebny, dysponowały odrębnymi lub połączonymi namiestnictwami dla wszystkich grup liczebnych. Może to oznaczać, że wsparcie programowe prowadzone za pomocą namiestnictw przekłada się na rozwój liczebny hufca, biorąc jednak pod uwagę, że zależność taka może być zapośredniczona np. poprzez liczbę instruktorów w hufcu, należy uznać, że potwierdzenie takiej prawidłowości wymaga dalszych analiz.

Co ważne, w przypadku metodyki wędrowniczej, hufce często decydują się na prowadzenie kapituły stopni wędrowniczych - dzieje się tak w przypadku 61,29% hufców. Z drugiej strony stopnie wędrownicze wciąż są częściej przyznawane w drużynach i szczepach - praktyka taka funkcjonuje w przypadku 72,4% hufców. Stosuje się także rozwiązanie polegające na prowadzeniu oddzielnych kapituł dla stopnia HO i HR. Co ciekawe, pojawiały się wypowiedzi o braku wędrowników w hufcu, często sygnalizowano także brak zainteresowania stopniami wędrowniczymi. Pojawiły się także wypowiedzi wskazujące na traktowanie wędrowników jedynie jako potencjalnych instruktorów.

Powołaniu kapituły stopni wędrowniczych przy hufcu często towarzyszy przyznawanie stopni wędrowniczych w drużynach i szczepach - dzieje się tak w przypadku 70,59% hufców, które powołały hufcowe kapituły stopni wędrowniczych oraz w przypadku 43,17% hufców, które odpowiedziały na to pytanie.

Formy pracy programowej hufca

Jedną z bardziej popularnych form wsparcia programowego są propozycje programowe. Rozumienie pojęcia propozycji programowej może być jednak bardzo różne. Zapytano o korzystanie z propozycji programowych rozumianych bardzo szeroko, a zatem o propozycje przygotowane przez środowiska harcerskie, w tym KH, KCh czy GK, a także o propozycje programowe pochodzące z innych organizacji pozarządowych, czy od jednostek samorządu terytorialnego. Nie powinna zatem dziwić wysoka częstość odpowiedzi pozytywnych - takiej odpowiedzi udzieliło 63,87% hufców.

Równie szeroko zapytano o wprowadzenie współzawodnictwa drużyn i gromad. W pytaniu tym pytano też o inne działania, mające na celu monitoring jakości pracy drużyn i motywowanie do pracy nad rozwojem jednostki. Bardzo trudno jest je poddać jakiegokolwiek analizie. Pozytywnej odpowiedzi udzieliło 66,06% hufców.

Jedną z najbardziej popularnych form pracy programowej jest organizacja harcerskiej akcji zimowej oraz harcerskiej akcji letniej. HAZ przeprowadziło 63,35% hufców, natomiast HAL 89,32% hufców.

Drużyny i kluby specjalnościowe

W 69,26% hufców istnieje przynajmniej jedna drużyna specjalnościowa lub klub specjalnościowy.

Specjalność N=257	Częstość (%)
Ratownicza	31,52%
Wodna i Żeglarska	24,90%
Turystyczna	24,51%
Artystyczna	15,56%
Inna specjalność	10,51%
Obronna	9,34%
Pożarnicza	8,17%
Poczt Harcerskich	7,78%
Ekologiczna	6,61%
Łącznościowa	4,67%
Sportowa	4,67%
Jeździecka i Kawaleryjska	3,50%
Harcerskiej Służby Granicznej	3,50%
Lotnicza	2,33%
Harcerskiej Służby Porządkowej	1,56%
Harcerskiej Służby Ruchu Drogowego	0,78%

Tab. 17. Drużyny i kluby specjalnościowe

Jak widać, największym zainteresowaniem cieszy się specjalność ratownicza, wodna i żeglarska oraz specjalność turystyczna. Jednostki o specjalności ratowniczej funkcjonują w 31,52% hufców, o specjalności wodnej i żeglarskiej w 24,90% hufców, a turystycznej w 24,51% hufców. Wśród jednostek o innych specjalnościach zgłoszono jednostki o charakterze górskim i wspinaczkowym, strzeleckim i łuczniczym, a także zajmujące się rekonstrukcjami historycznymi, fotografią, modelarstwem i fantastyką.

Dane dotyczące zainteresowania specjalnościami, mogą być także istotnymi wskazówkami do przygotowania propozycji programowych adresowanych nie tylko do jednostek o charakterze specjalnościowym.

Działalność zagraniczna

Systematyczną działalność zagraniczną prowadzi 34,53% hufców, natomiast pełnomocnik ds. zagranicznych został powołany w 28,78% hufców.

	Brak działalności	Działalność zagraniczna
Brak pełnomocnika	84,07% (153)	46,88% (45)
Pełnomocnik ds. zagranicznych	15,93% (29)	53,13% (51)
Suma	100% (182)	100% (96)

Tab. 18. Działalność zagraniczna

Powołaniu pełnomocnika ds. zagranicznych towarzyszy, choć nie zawsze, prowadzenie działalności zagranicznej - 63,75% hufców, które powołały pełnomocnika prowadziło działalność zagraniczną w minionym roku. Innymi słowy hufce, które powołały pełnomocnika dwukrotnie częściej prowadzą działalność zagraniczną.

W przypadku hufców, które nie powołały pełnomocników zdarzały się przypadki, w których koordynacja działalności zagranicznej została powierzona komendantowi hufca lub innemu członkowi komendy. Podkreślano także brak potrzeby powołania pełnomocnika ds. zagranicznych, ze względu na brak prowadzonej działalności oraz niemożność powołania komisarza ze względu na niewystarczające zasoby kadrowe. Pojawiła się także wypowiedź dotycząca małej zamożności środowiska i związanego z nią braku możliwości prowadzenia działalności zagranicznej.

Co ciekawe, wszystkie hufce, które prowadzą systematyczną działalność zagraniczną odnotowały wzrost liczebny w stosunku do roku 2013. Podobnie jak w przypadku namiestnictw, bez przeprowadzenia dodatkowych analiz uwzględniających również dane z lat poprzednich, nie można ostatecznie określić wpływu prowadzenia działalności zagranicznej na rozwój liczebny hufca. Biorąc pod uwagę powyższe dane, wydaje się, że taka zależność może występować, jednak na obecnym etapie nie jest możliwe określenie jej charakteru, a w szczególności ewentualnego związku przyczynowo-skutkowego.

Pewną informację, może nie tyle o jakości kadry programowej, co o popularności samej odznaki, niesie liczba posiadanych odznak kadry programowej. Przynajmniej jedną osobą posiadającą odznakę w stopniu brązowym może się pochwalić 19,71% hufców, w stopniu srebrnym 6,20% hufców, natomiast w stopniu złotym 2,55% hufców. Największą liczbą kadry posiadającą odznaki w stopniu brązowym dysponuje hufiec Braniewo, hufiec Warszawa Wola oraz hufiec Warszawa Praga-Południe. Wszystkie te hufce dysponowały siedmioma osobami z takimi odznakami.

Wychowanie duchowe i religijne

22,94% hufców, które odpowiedziały na pytanie, powołało kapelana rozkazem KH. Znacznie częściej zdecydowano się na nawiązanie współpracy z księdzem duszpasterzem niebędącym kapelanem ZHP - w ten sposób postąpiło 65,09% hufców. W 9,75% hufców działa zespół wychowania duchowego / religijnego.

Formy pracy programowej organizowane przez KCh

Pytanie dotyczące znajomości przedsięwzięć programowych chorągwi, ma zbliżony charakter do pytań mierzących tzw. „spontaniczną znajomość marek”. Osoby wypełniające ankiety miały wpisać znane sobie przedsięwzięcia programowe. Niestety to pytanie nie zawsze było dobrze zrozumiane, zdarzało się, że wpisywano tylko te przedsięwzięcia, w których dany hufiec uczestniczył.

W Chorągwi Białostockiej, odpowiedzi na to pytanie udzieliły tylko 4 hufce, co mówi nam także co nieco o znajomości przedsięwzięć organizowanych przez chorągiew, zwłaszcza, że tylko dwa z nich wskazały konkretne imprezy. Były to: Rajd Śladami Powstańców Styczniowych 1863 (wskazany dwa razy), 100 - lecie ZHP na Białostocczyźnie, Przegląd Piosenki Patriotycznej oraz Turniej Niepodległościowy w Halowej Piłce nożnej. Jeden z hufców zaznaczył, że oferta programowa hufca jest wystarczająca, natomiast formy organizowane przez chorągiew nie są atrakcyjne.

W przypadku Chorągwi Dolnośląskiej, odpowiedzi udzieliło 25 hufców. Najczęściej wskazywano zlot chorągwi (76% wskazań), Rajd Granica (48% wskazań), Jesienny Biwak Integracyjny (32% wskazań), Wiosenny Biwak Integracyjny (32% wskazań), Betlejemskie Światło Pokoju (28% wskazań), Wyprawa Polarna Zuchów (20% wskazań).

W Chorągwi Gdańskiej odpowiedzi udzieliło 15 hufców, natomiast najpopularniejsze imprezy to Rajd Rodło (100% wskazań), Spartakiada Harcerskich Drużyn Wodnych i Żeglarskich (73% wskazań), Rajd Antka Cwaniaka (60% wskazań) i Rajd Wędrówka z Druhem Wickiem (40% wskazań).

W Chorągwi Kieleckiej, odpowiedzi udzieliło 12 hufców. Najczęściej wskazywano Harcerski Festiwal Kultury Młodzieży Szkolnej (58,33% wskazań), Harcerski Rajd Świętokrzyski (58,33% wskazań), Zlot Chorągwi Kieleckiej (58,33% wskazań), a także odznaka chorągwi "Jodła" (50% wskazań) i Chorągwiane Manewry Ratowniczo-Techniczne (41,67% wskazań).

W Chorągwi Krakowskiej na pytanie odpowiedziało 19 hufców. Najczęściej wskazywano Inaugurację Roku Harcerskiego Chorągwi (89,47% wskazań), Święto Patrona Chorągwi Krakowskiej (89,47% wskazań), Betlejemskie Światelko Pokoju (57,89%), HaReM - Harcerska Rewolucja Muzyczna (42,11% wskazań), Turniej Piłki Nożnej ScoutCup (42,11% wskazań) i Atrakcyjne Polowe Spotkanie Integracyjne Komend (36,84% wskazań).

W Chorągwi Kujawsko-Pomorskiej na pytanie odpowiedziało 21 hufców. Najczęściej wskazywano Międzynarodowy Zlot Harcerzy i Skautów "Wicek 2013" (80,95%) i Betlejemskie Światło Pokoju (42,86%).

W Chorągwi Lubelskiej na pytanie odpowiedziały 3 hufce. Zgodnie z udzielonymi odpowiedziami, chorągiew w ostatnim roku nie proponowała hufcowi imprez programowych.

W Chorągwi Łódzkiej na pytanie odpowiedziało 18 hufców. Najczęściej wskazywano Święto Chorągwi Łódzkiej ZHP (94,44%), Jesienne i wiosenne seminarium kształceniowe (50%) i Betlejemskie Światło Pokoju (38,89%).

W przypadku Chorągwi Mazowieckiej na pytanie odpowiedziało 14 hufców. Najczęściej wskazywano Dni Chorągwi Mazowieckiej (92,86%) oraz Rajd „Wisła” (85,71%).

W przypadku Chorągwi Opolskiej na pytanie odpowiedziało 5 hufców. Najczęściej wskazywano Chorągwiane Warsztaty Ratownicze (40%), Europejski Tydzień Młodzieży (40%) i Złot Chorągwi Opolskiej (40%).

W przypadku Chorągwi Podkarpackiej na pytanie odpowiedziały 23 hufce. Najczęściej wskazywano Chorągwiany Festiwal Piosenki Zuchowej i Harcerskiej (78,26%), Betlejemskie Światło Pokoju (56,52%) oraz Chorągwiany Konkurs Recytatorski "Strofy o Ojczyźnie" (56,52%).

W przypadku Chorągwi Stołecznej na pytanie odpowiedziało 13 hufców. Najczęściej wskazywano Betlejemskie Światło Pokoju (30,77%).

W przypadku Chorągwi Śląskiej na pytanie odpowiedziało 24 hufce. Najczęściej wskazywano Złot Chorągwi Śląskiej (83,33%), Harcerską Imprezę Plenerową (50%), Betlejemskie Światło Pokoju (37,50%), Festiwal Kultury Zuchowej "Wesołek" (33,33%) oraz Akcję Zapal Znicz Pamięci (29,17%).

W przypadku Chorągwi Warmińsko-Mazurskiej na pytanie odpowiedziało 11 hufców. Najczęściej wskazywano Ogólnopolski Złot Grunwaldzki, który jest jednocześnie świętem chorągwi. W związku z tym używano różnych określeń dla tego przedsięwzięcia. Łącznie, wszystkie hufce wskazały Złot Grunwaldzki, jako jedną z najważniejszych imprez w chorągwi. Stosunkowo często wskazywano także chorągwiany złot drużynowych (27,27%).

W przypadku Chorągwi Wielkopolskiej na pytanie odpowiedziało 21 hufców. Najczęściej wskazywano odświeżenie Pomnika Harcerskiego na Malcie (35,48%), Rajd Szlakiem Powstania Wielkopolskiego (29,03%), Wielkopolski Złot Wędrowników (29,03%), Złot Wielkopolskich Zuchów (29,03%), Betlejemskie Światło Pokoju (19,35%) oraz Złot Chorągwi Wielkopolskiej (19,35%).

W przypadku Chorągwi Zachodniopomorskiej na pytanie odpowiedziało 10 hufców. Najczęściej wskazywano odświeżenie Betlejemskie Światło Pokoju (50%), Harcerskie Zaduszki (20%), Morze Możliwości (20%), propozycję programową "Zostań Mistrzem" (20%), Zawody Ratownicze o Puchar Komendanta Chorągwi (20%) oraz Złaz Seniorów (20%).

W przypadku Chorągwi Ziemi Lubuskiej na pytanie odpowiedziało 8 hufców. Najczęściej wskazywano Lokomotywę Tuwima (62,50%) i złot wędrowników (37,50%).

Podsumowanie pracy hufca

Podsumowując rozdział o programie, przyjrzyjmy się, jak często hufce podsumowują swoje prace programowe. Tego typu działania przeprowadziło aż 89,89% hufców. Nie ma jasnych prawidłowości, jeśli chodzi o profile hufców, które nie przeprowadzają podsumowań roku -

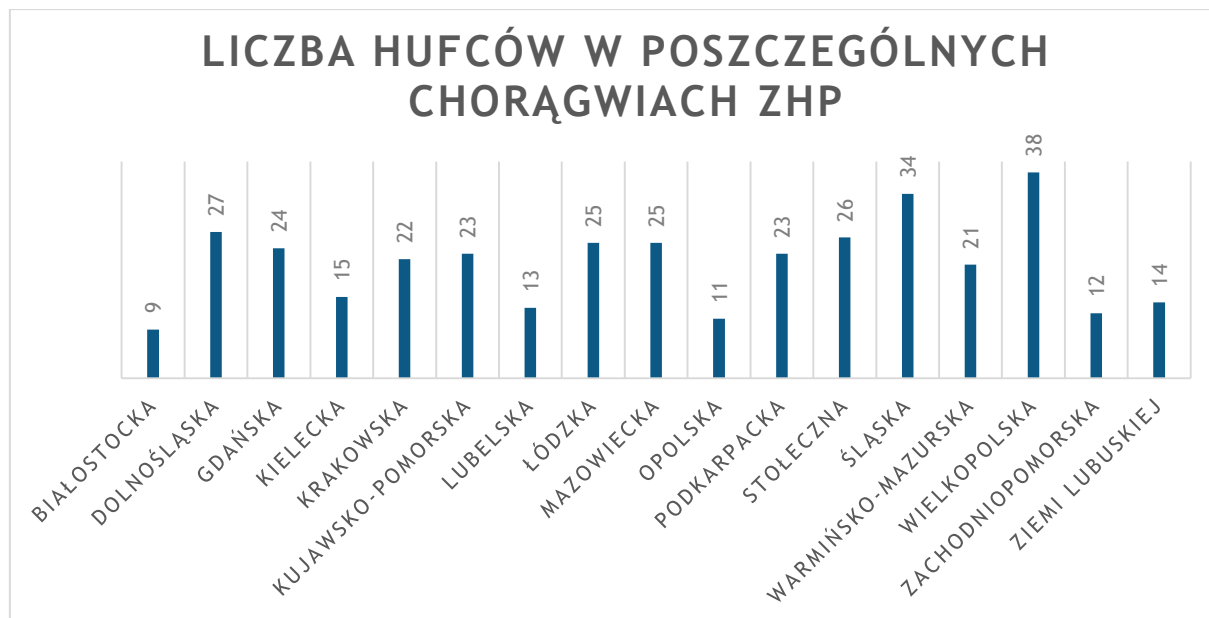
znajdziemy w nich hufce z prawie wszystkich chorągwi, zarówno te, które swoje siedziby mają w miastach wojewódzkich, jak i te z mniejszych miejscowości.

Rekomendacje

1. Wydaje się, że komendy hufców, nie dysponują narzędziami do projektowania struktury zespołów o charakterze programowym. Tymczasem takie zespoły mogą sprzyjać rozwojowi liczebnemu hufców;
2. Biorąc pod uwagę rozkład istniejących namiestnictw dla grup metodycznych, największego wsparcia ze strony chorągwi wymagają drużyny nieprzetartego szlaku oraz wędrownicy, ponieważ to właśnie te grupy najrzadziej mogą liczyć na wsparcie w swoich hufcach;
3. Wciąż wymaga pracy kwestia postrzegania wędrowników jedynie jako potencjalnych instruktorów, a nie jako oddzielnej grupy metodycznej. Pojawiały się także głosy wskazujące na brak zainteresowania zdobywaniem stopni wędrowniczych;
4. Spośród specjalności, największym zainteresowaniem cieszy się specjalność ratownicza, wodna i żeglarska oraz turystyczna. Wsparcie metodyczno-programowe powinno rozwijać te specjalności, a przy przygotowaniu propozycji programowych kierowanych do wszystkich harcerek i harcerzy z danych grup metodycznych, uwzględniać ten rozkład zainteresowań;
5. Wsparcia wymaga działalność zagraniczna hufców. Bariery do jej rozwoju są niewystarczające zasoby kadrowe oraz postrzeganie działalności zagranicznej, jako działalności wymagającej zasobów finansowych. Wsparcie zatem powinno polegać na pomocy w szkoleniu instruktorów, którzy będą odpowiedzialni za działalność zagraniczną oraz przygotowaniu propozycji działalności zagranicznej, która nie wymaga znaczących kosztów np. przy wykorzystaniu Internetu. Kluczem do rozwoju działalności zagranicznej w hufcach jest szkolenie i powoływanie pełnomocników ds. zagranicznych;
6. Wśród form pracy programowej organizowanej przez KCh, największą popularnością cieszą się zloty chorągwi, także te, które organizowane są odrębnie dla grup metodycznych, duże rajdy harcerskie oraz Betlejemskie Światło Pokoju.

Hufiec na (prawie) wszystkie możliwe sposoby

Analiza i interpretacja AAH nie przedstawia całkowitych danych, ponieważ nie wszystkie hufce wypełniły Arkusz.

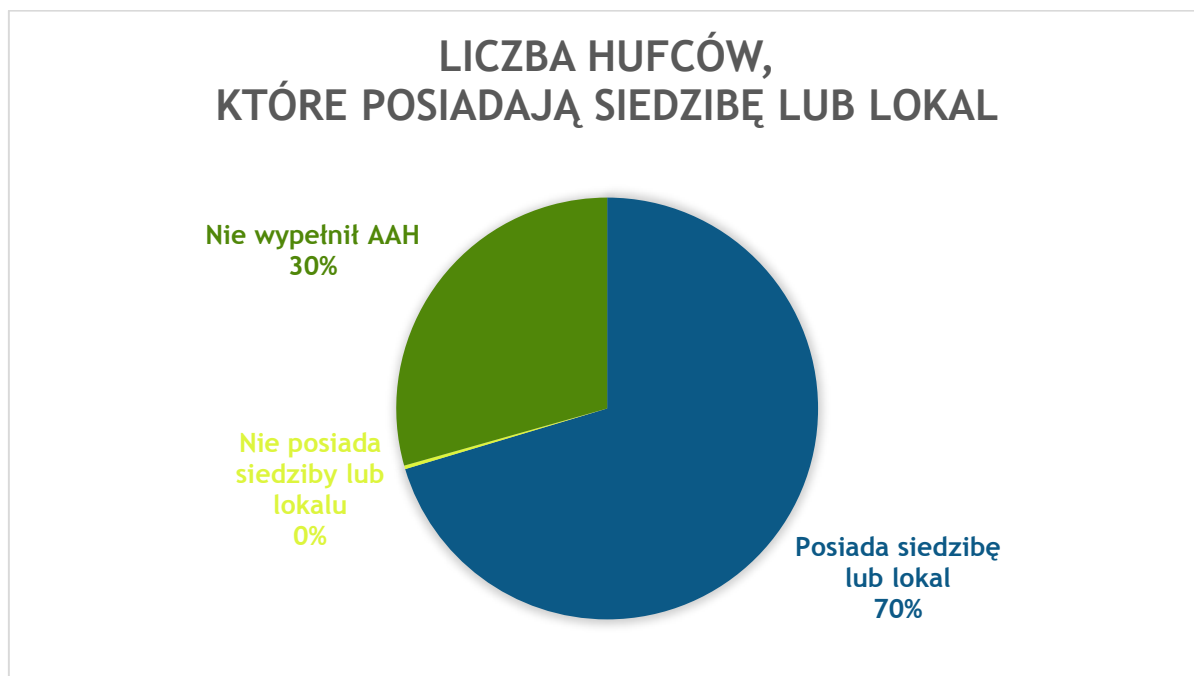
Wykres 1. Liczba hufców

ZHP składa się z 17 Chorągwi obejmujących swoim działaniem tereny poszczególnych województw (wyjątkiem jest Chorągiew Stołeczna w mieście Warszawa). Na podstawie AAH z jednego roku nie można stwierdzić, jaka występuje tendencja w liczbie hufców. Podczas analizy AAH z 2013 r. zauważono, że powstał 1 nowy hufiec - Hufiec Golub Dobrzyń.

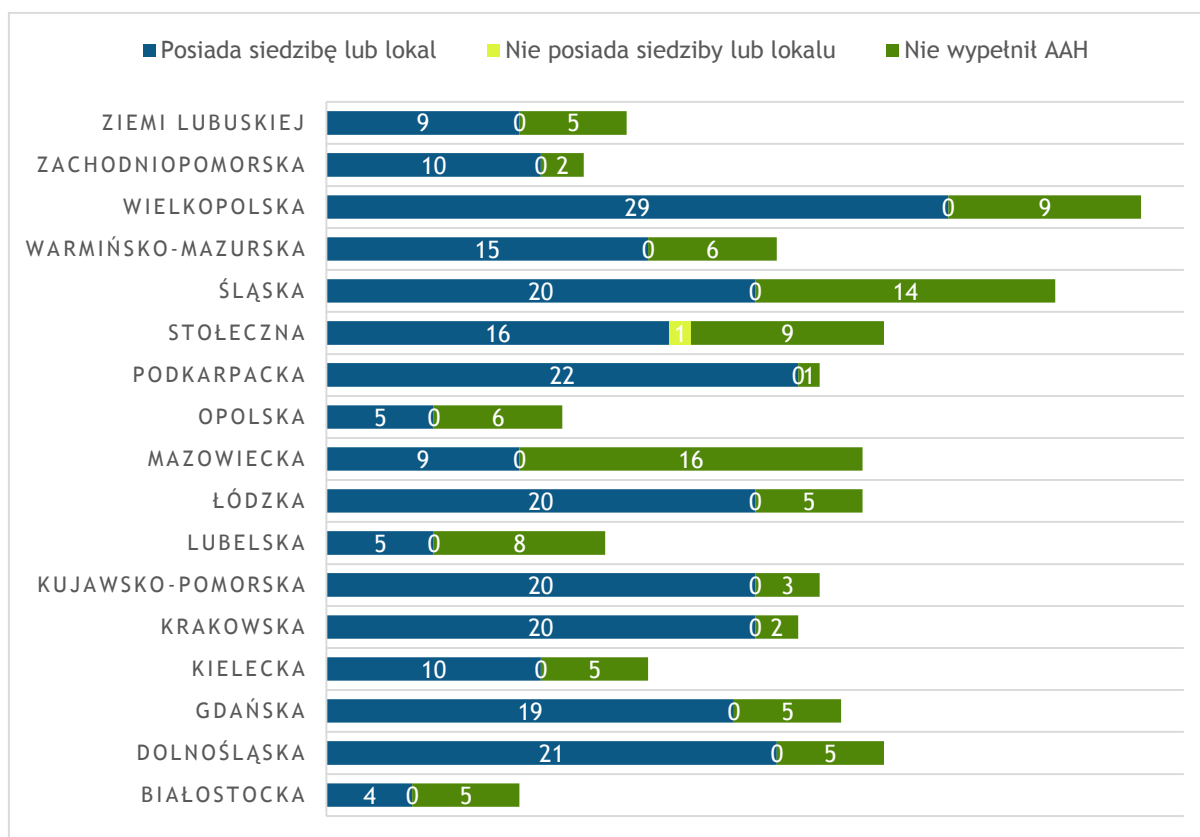
Wykres 2. Udział liczby hufców w danej chorągwi w sumie wszystkich hufców

Obecnie na terenie Polski działają 352 hufce. Najwięcej hufców znajduje się w Chorągwi Wielkopolskiej - 38, co stanowi 10% wszystkich hufców ZHP. Z kolei najmniej hufców występuje w Chorągwi Białostockiej - 9, co stanowi zaledwie 2% wszystkich hufców ZHP.

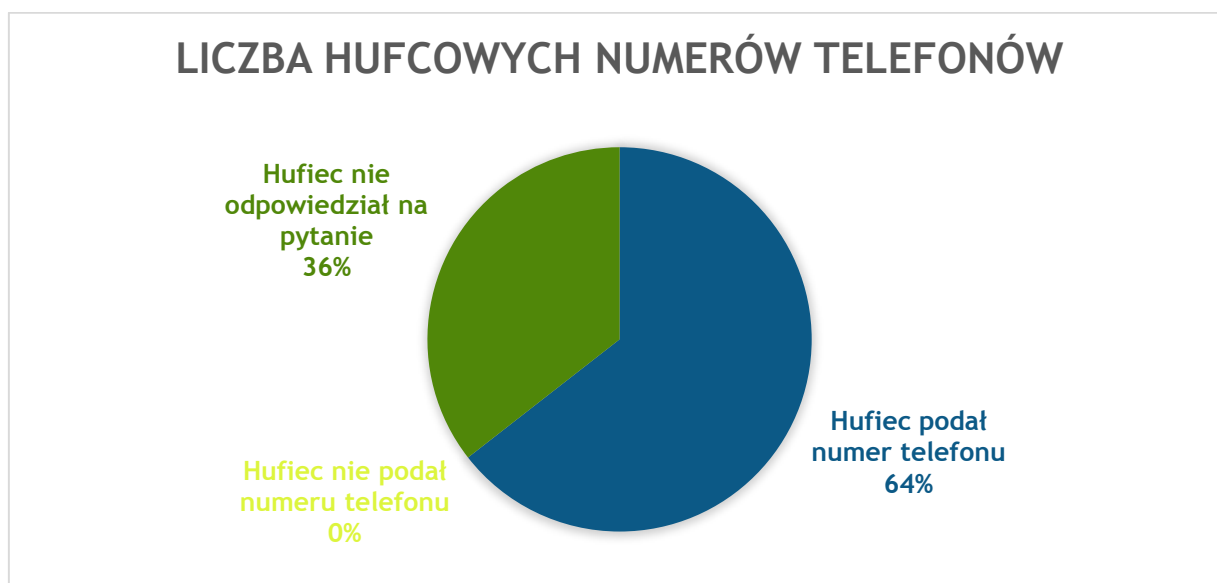

Wykres 3. Posiadanie siedziby hufca.

Ponad połowa hufców (70%) zadeklarowała, że posiada lokal lub siedzibę, w której może organizować spotkania, zaledwie 1 hufiec Chorągwi Stołecznej stwierdził, że takiego miejsca nie posiada. Z kolei aż 106 hufców nie wypełniło AAH w tym pytaniu. Powodem zaistniałej sytuacji może być fakt, iż w kilku miejscach osoba wypełniająca AAH miała możliwość uzupełnienia tej informacji i po wpisaniu jej w jednym miejscu nie zawsze uzupełniała kolejne pytania.

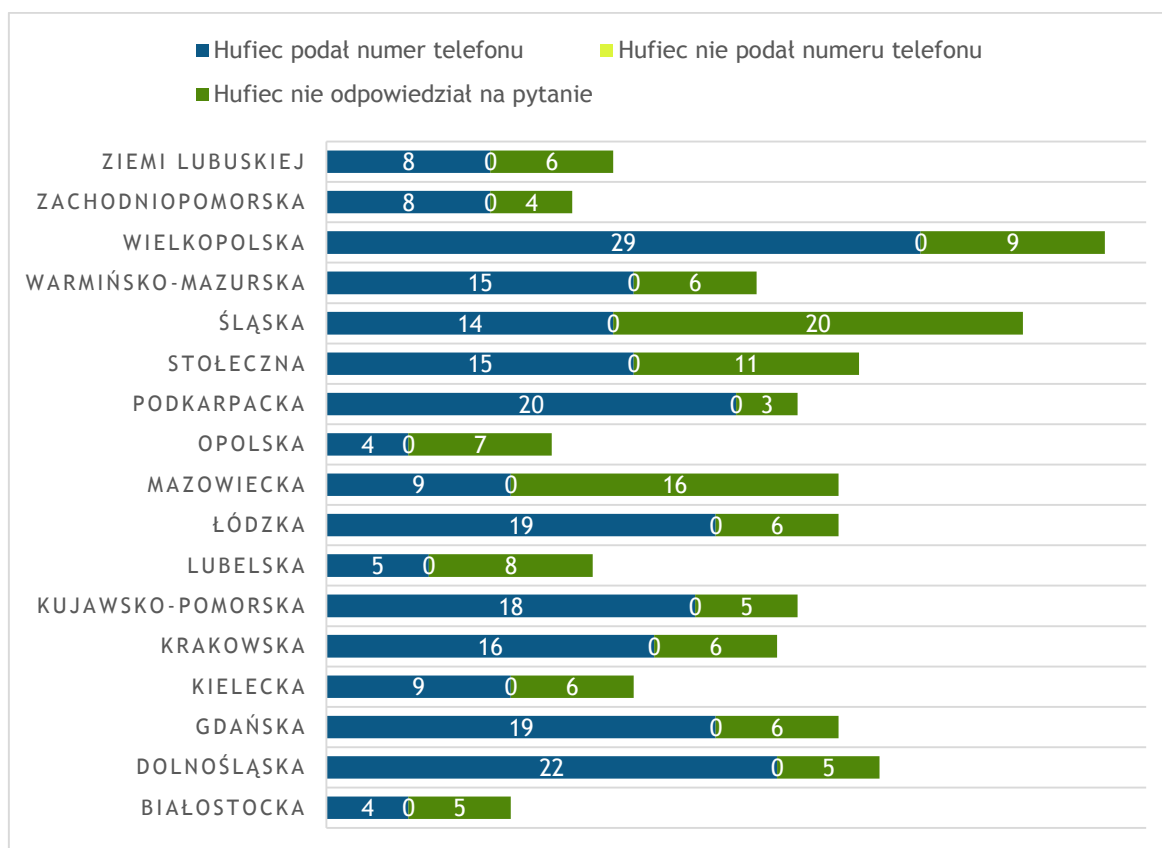

Wykres 4. Posiadanie siedziby hufca w chorągwiach

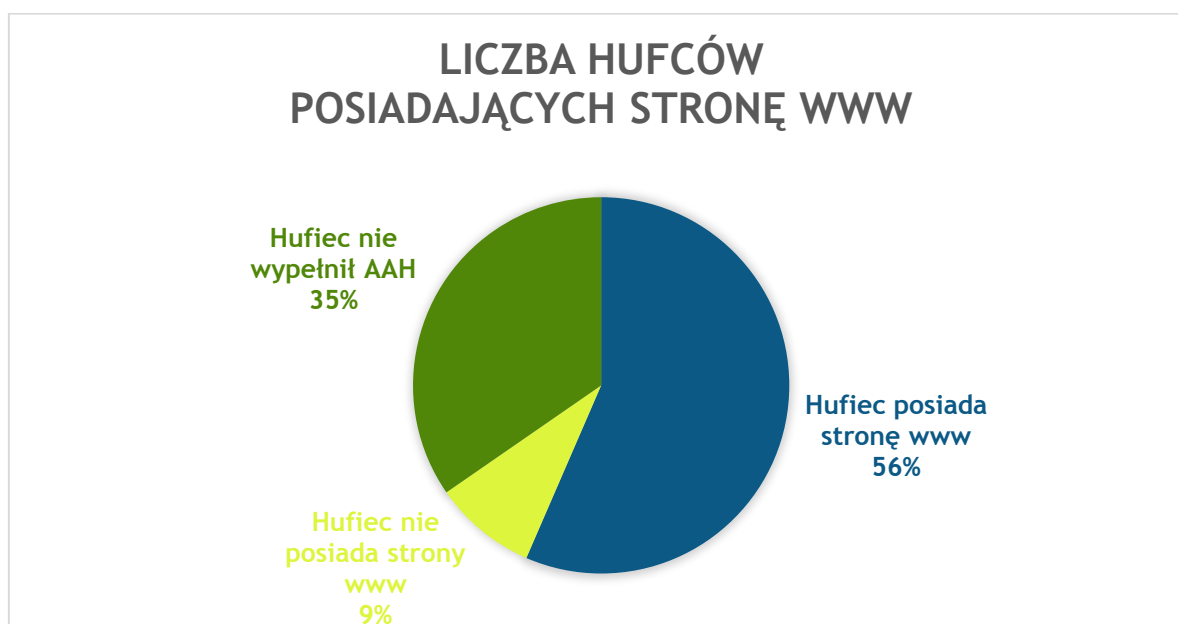

Wykres 5. Telefony

Analiza danych z AAH wykazała, że 64% hufców posiada i podała kontaktowy numer telefonu. W większości przypadków były to numery komórkowe z deklaracją, że obsługiwany jest przez komendanta/komendantkę hufca lub członków komendy hufca. Wiele hufców podawało dodatkowo inne numery telefonów.

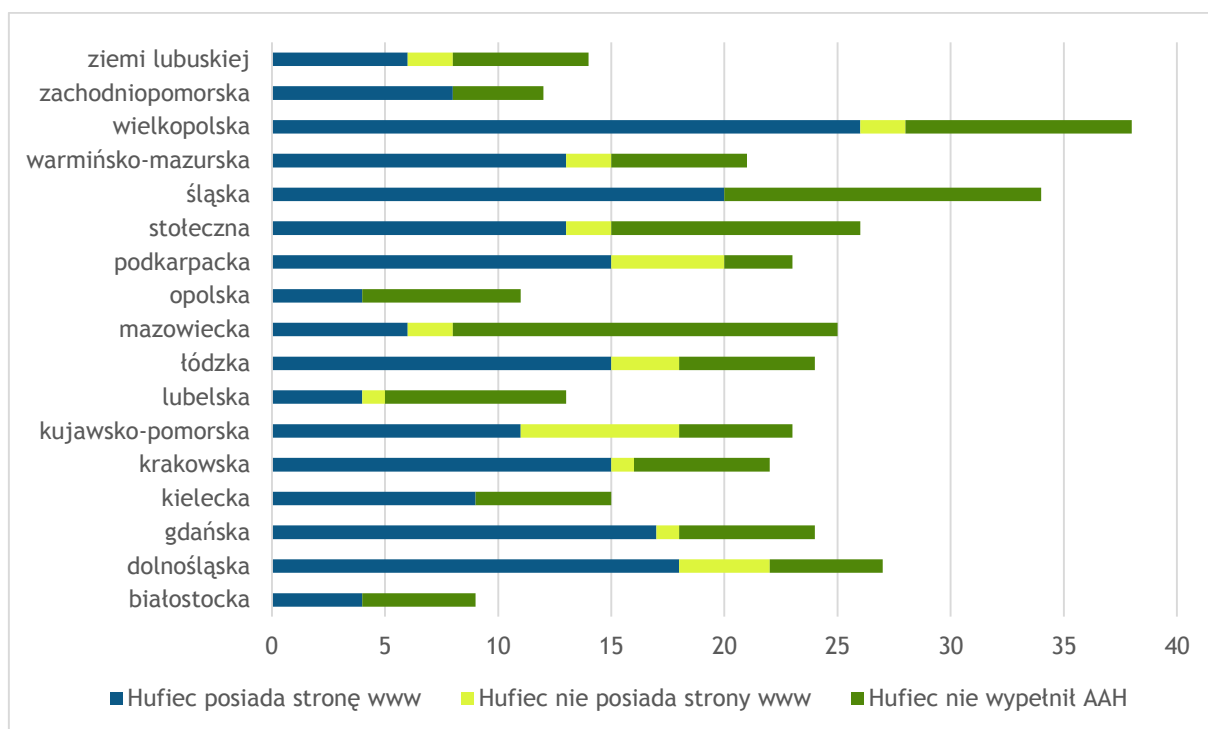

Wykres 6. Telefony hufcowe wg. chorągwi

Wykres 7. Strony www

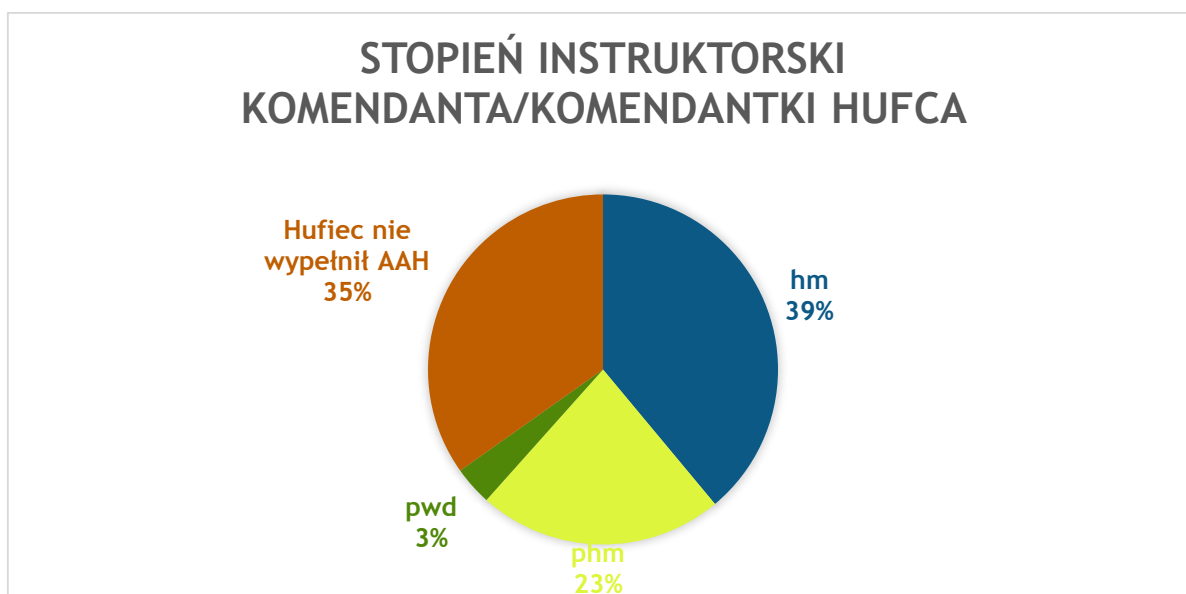
Strona internetowa hufca jest głównym kanałem komunikacji i promocji wewnętrznej i zewnętrznej hufca. Analiza danych AAH wykazała, że 56% hufców deklaruje posiadanie strony internetowej. Z kolei 9% hufców stwierdza, że nie posiada strony WWW, z czego 4 hufce zadeklarowały, że są w trakcie jej tworzenia.

Wykres 8. Strony www hufców wg. chorągwi

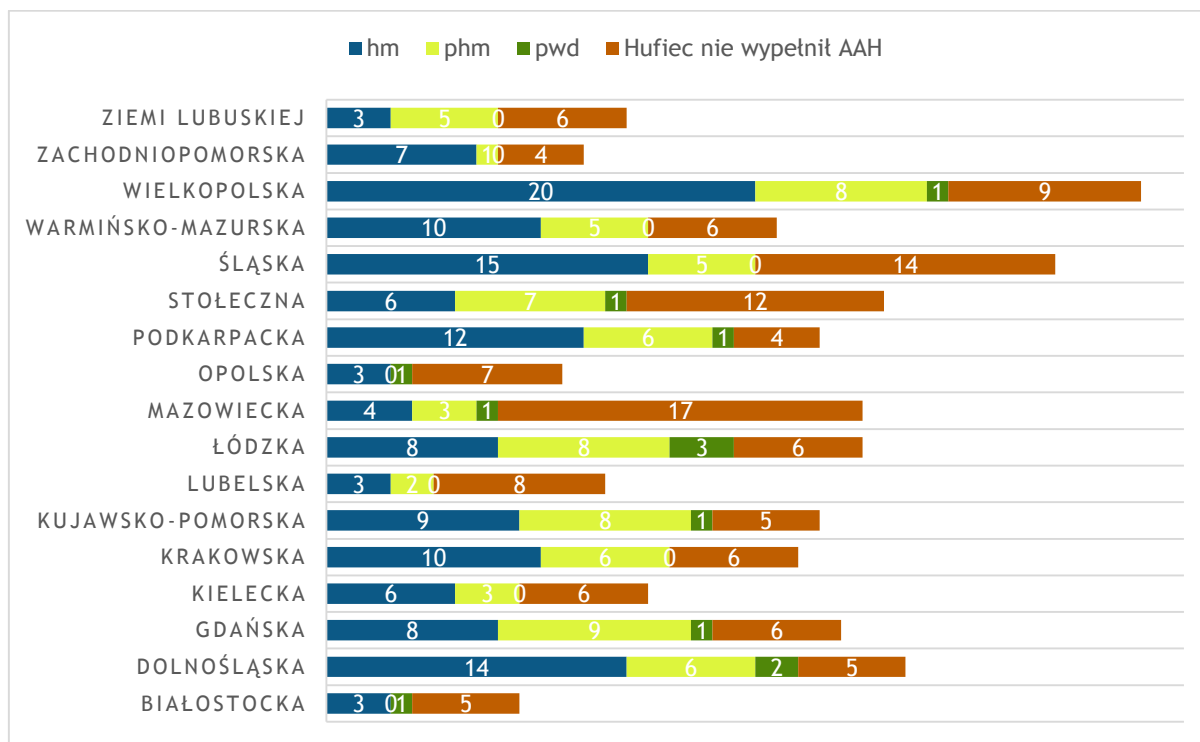
Najwięcej hufców nie posiadających strony www znajduje się w Chorągwiach Podkarpackiej i Kujawsko-Pomorskiej. Zauważono, że nie wszystkie strony internetowe hufców

są w domenie zhp.pl. W przyszłości podczas analizy stanu liczby stron internetowych hufców należałoby uwzględnić, czy strony spełniają ustalone standardy dla stron w ZHP. Uwzględniając coraz popularniejsze wykorzystywanie social mediów w szeroko rozumianej promocji, stwierdzono, że w kolejnych latach w AAH powinny być uwzględnione pytania o prowadzenie profili i promocję w SM.

Wykres 9. Stopień instruktorski komendantów/ek hufców

W kwestii stopnia instruktorskiego komendantów/komendantek hufców, analiza danych wykazała, że 204 komendantów/komendantek posiada stopień harcmistrza, co stanowi 39% całości. Z kolei zaledwie 3% komendantów/komendantek jest w stopniu przewodnika. Należy podkreślić, że w większości przypadków takie osoby mają otwarte próby podharc mistrzowskie. Niestety aż 35% hufców nie uzupełniło danych w AAH dotyczących stopnia instruktorskiego komendanta/komendantki hufca.

Wykres 10. Stopnie komendantów/ek hufców wg. chorągwi

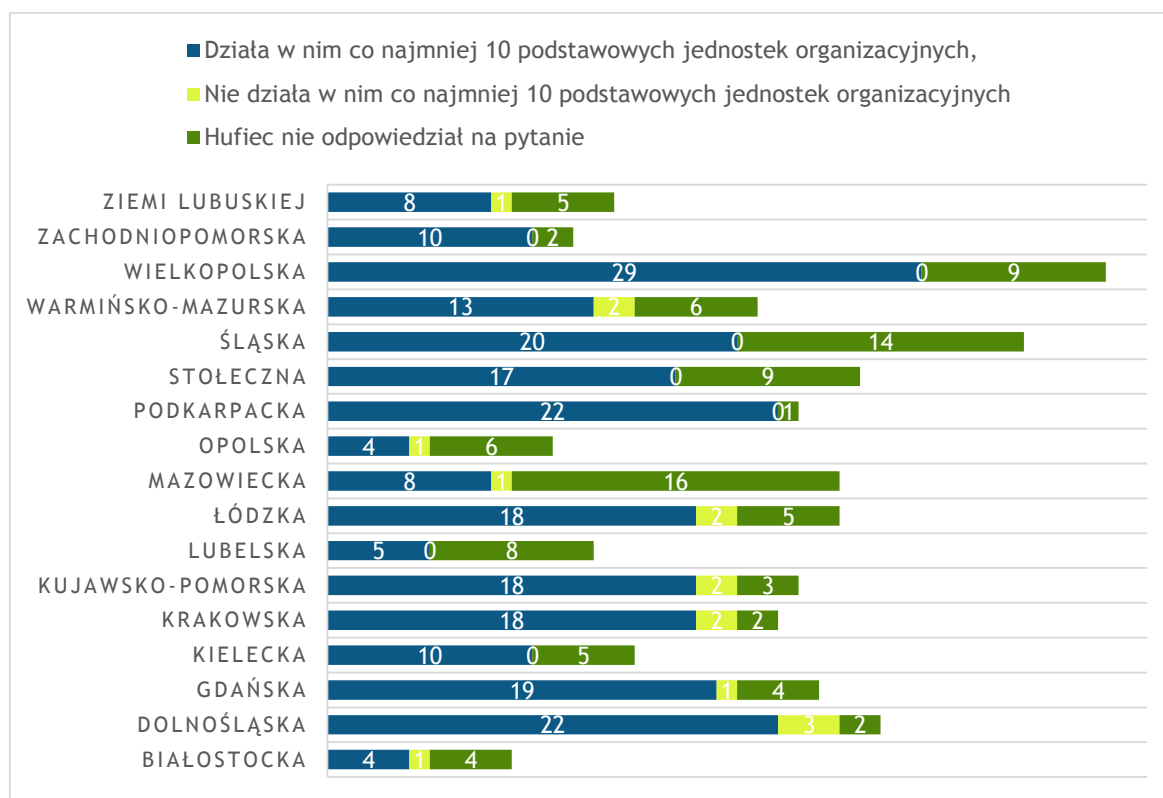
Najwięcej komendantów/komendantek hufców w stopniu przewodnika znajduje się w Chorągwi Łódzkiej - 3 osoby. Z kolei w Chorągwiach Białostockiej i Opolskiej nie ma komendantów/komendantek posiadających stopień podharc mistrza, występują zaś komendanci/komendantki w stopniu przewodnika i harcmistrza. Może to wynikać z dużego zróżnicowania wieku instruktorów.

PODSTAWOWE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE W HUFCU

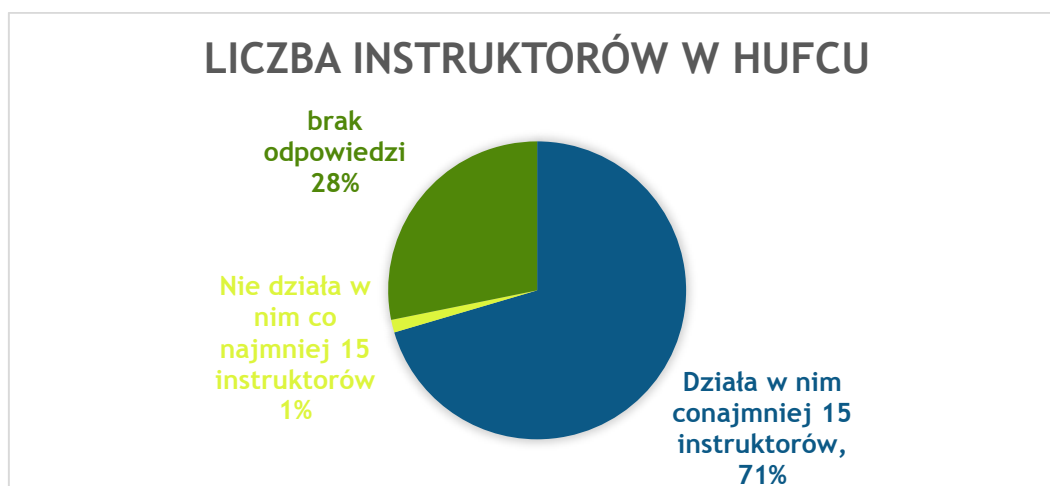

Wykres 11. Liczba podstawowych jednostek organizacyjnych

Analiza danych zebranych w AAH wykazała, że 245 badanych hufców, co stanowi 68% badanych posiada przynajmniej 10 działających podstawowych jednostek organizacyjnych. Warto tutaj zaznaczyć, że zgodnie ze Statutem ZHP na hufiec powinno składać się przynajmniej 10 podstawowych jednostek. Wystąpiły hufce, które zadeklarowały, że nie spełniają ww. minimalnych wymogów formalnych (16 hufców), zaznaczyły jednak w komentarzach, że zostały podjęte środki zaradcze w tym obszarze. Jeden hufiec wskazał problem występujący w braku gromad zuchowych. 28% respondentów nie odpowiedziało na pytanie odnośnie ilości jednostek organizacyjnych.

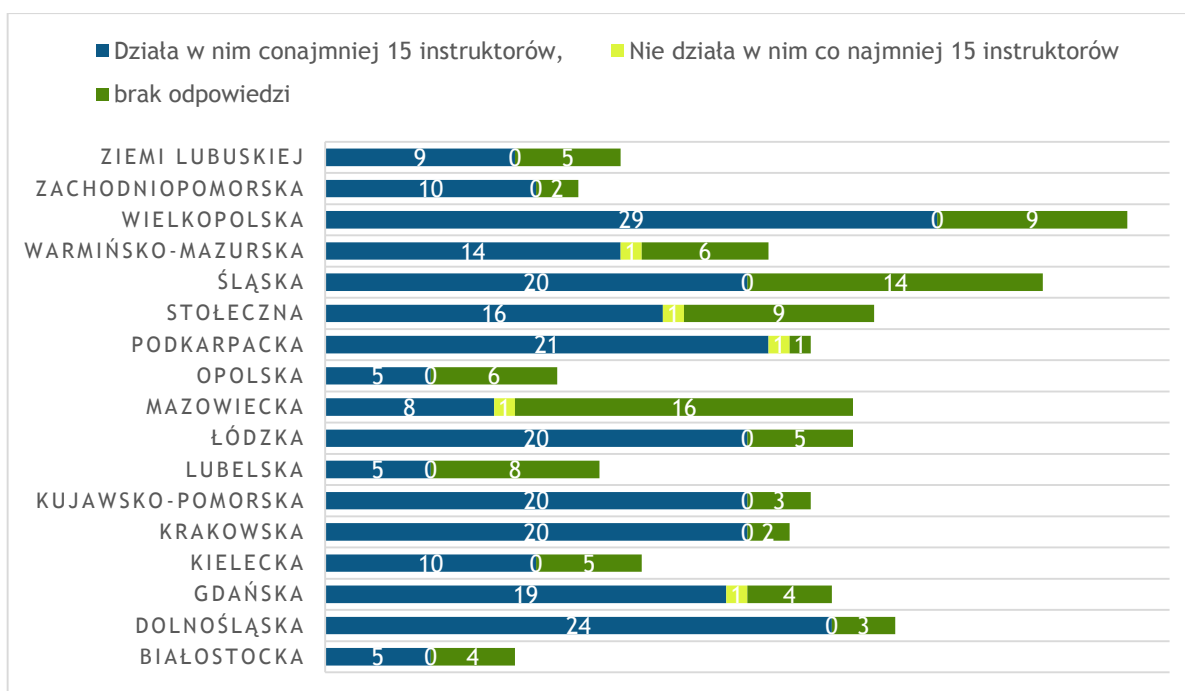

Wykres 12. Liczba podstawowych jednostek organizacyjnych wg. chorągwi

Wykres 13. Liczba instruktorów

Aż 255 hufców deklaruje, że działa w nich co najmniej 15 instruktorów, co stanowi 71% ogólnej liczby hufców. W zaledwie 5 hufcach stwierdzono, iż ta liczba jest mniejsza. Mała liczba instruktorów może negatywnie wpływać na jakość pracy hufca, ponieważ wywołuje zjawisko pełnienia wielu funkcji przez pojedynczego instruktora, co w konsekwencji może prowadzić do szybszego wypalenia, braku motywacji, czy niedopełnienia obowiązków.

Wykres 14. Liczba instruktorów w hufcach wg. chorągwi

Na powyższym wykresie można zauważyć, iż hufce nieposiadające 15 instruktorów stanowią pojedyncze wyjątki w 5 chorągwiach: Gdańskiej, Mazowieckiej, Podkarpackiej, Stołecznej i Warmińsko-Mazurskiej.

Chorągiew	Liczba hufców	Bohater Hufca			Hufiec posiada lokal - siedzibę władz hufca, miejsce spotkań instruktorskich			Numer telefonu			Adres www			Adres e-mail		Stopień Instruktorski Komendanta/Komendantki Hufca				Dział w nim co najmniej 10 podstawowych jednostek organizacyjnych			Dział w nim co najmniej 15 instruktorów		
		tak	nie	brak odpowiedzi	tak	nie	brak odpowiedzi	tak	nie	brak odpowiedzi	tak	nie	brak odpowiedzi	tak	brak odpowiedzi	hm	phm	pwd	brak odpowiedzi	tak	nie	brak odpowiedzi	tak	nie	brak odpowiedzi
białostocka	9	4	5	0	4	0	5	4	0	5	4	0	5	9	0	3	0	1	5	4	1	4	5	0	4
dolnośląska	27	16	11	0	21	0	5	22	0	5	18	4	5	27	0	14	6	2	5	22	3	2	24	0	3
gdańska	24	18	6	0	19	0	5	19	0	6	17	1	6	24	0	8	9	1	6	19	1	4	19	1	4
kielecka	15	8	7	0	10	0	5	9	0	6	9	0	6	15	0	6	3	0	6	10	0	5	10	0	5
krakowska	22	14	8	0	20	0	2	16	0	6	15	1	6	22	0	10	6	0	6	18	2	2	20	0	2
kujawsko-pomorska	23	10	13	0	20	0	3	18	0	5	11	7	5	23	0	9	8	1	5	18	2	3	20	0	3
lubelska	13	1	12	0	5	0	8	5	0	8	4	1	8	13	0	3	2	0	8	5	0	8	5	0	8
łódzka	25	11	14	0	20	0	5	19	0	6	15	3	6	25	0	8	8	3	6	18	2	5	20	0	5
mazowiecka	25	8	17	0	9	0	16	9	0	16	6	2	17	24	1	4	3	1	17	8	1	16	8	1	16
opolska	11	2	9	0	5	0	6	4	0	7	4	0	7	11	0	3	0	1	7	4	1	6	5	0	6
podkarpacka	23	14	9	0	22	0	1	20	0	3	15	5	3	23	0	12	6	1	4	22	0	1	21	1	1
stołeczna	26	12	14	0	16	1	9	15	0	11	13	2	11	26	0	6	7	1	12	17	0	9	16	1	9
śląska	34	14	20	0	20	0	14	14	0	20	20	0	14	26	0	15	5	0	14	20	0	14	20	0	14
warmińsko-mazurska	21	11	10	0	15	0	6	15	0	6	13	2	6	21	0	10	5	0	6	13	2	6	14	1	6
wielkopolska	38	28	10	0	29	0	9	29	0	9	26	2	10	38	0	20	8	1	9	29	0	9	29	0	9
zachodnio-pomorska	12	6	6	0	10	0	2	8	0	4	8	0	4	12	0	7	1	0	4	10	0	2	10	0	2
ziemi lubuskiej	14	4	10	0	9	0	5	8	0	6	6	2	6	14	0	3	5	0	6	8	1	5	9	0	5
Łącznie	362	177	181	0	254	1	106	234	0	129	204	32	125	353	1	141	82	13	126	245	16	101	255	5	102